

during previous election campaigns in some way connected with changes in the legal framework of elections.

Keywords: election, election campaign, election technology, manipulative influence, media, advertising.

Мадрыга Т. Б., кандидат политических наук, преподаватель кафедры политологии, Прикарпатский национальный университет им. Василия Стефаника (Украина, Ивано-Франковск), vasylyshyn@yandex.ru

Особенности применения избирательных технологий в парламентской избирательной кампании 2012 года

Цель статьи заключается в изучении и описании избирательных технологий, которые использовались во время парламентской избирательной кампании 2012 года. Проанализирован характер манипулятивного воздействия на избирателей, который осуществлялся с целью завоевания их голосов. Отмечено сходства технологий, которые применялись во время предыдущих избирательных кампаний, что определенным образом связано с изменениями в законодательной базе выборов.

Ключевые слова: выборы, избирательная кампания, избирательные технологии, манипулятивное воздействие, СМИ, реклама.

* * *

УДК930.1:32(477.83/.86)“1980/1990”

Коцур В. В.

кандидат політичних наук, науковий співробітник відділу національних меншин, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ГАЛИЧИНИ НАПРИКІНЦІ 80-Х – ПОЧАТКУ 90-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРИОГРАФІЯ

Розглянуто особливості суспільно-політичного життя і суспільно-політичних рухів Галичини наприкінці ХХ століття та їх вплив на процеси суверенізації України.

Ключові слова: Галичина, перебудова, суспільно-політичне життя, НРУ, політичні партії, громадські організації, Львів, патріотизм, націоналізм.

Започаткована М. Горбачовим у другій половині 1980-х рр. перебудова проголосила низку докорінних змін в СРСР, а саме: було сформовано нове політичне мислення; радикальну економічну реформу (затверджена червневим (1987) Пленумом ЦК КПРС) та демократизацію політичної системи. Водночас, розпочалося активне формування соціальної бази перебудови. Передусім це виявилось в діяльності й розвитку неформальних суспільно-політичних організацій [2].

Загалом суспільно-політичним процесам кінця 1980-х – початку 1990-х рр. ХХ століття присвятили низку праць дослідники І. Діак, Ю.І. Макар, Б.Ф. Білецький, А.П. Коцур, В.П. Коцур, О. Кресіна, В.Ф. Панібудьласка та інші. Автори здійснили загальний історичний огляд розвитку подій на теренах Західної України та Галичини. Суспільно-політичні процеси, які супроводжувалися суверенізацією України носили відмінний характер по всіх регіонах України. Особливе місце серед інших регіонів відводиться саме Галичині, де ці процеси набули гострого націоналістично-патріотичного характеру. На відміну від південно-східних областей, де переважав соціальний конформізм, який не давав змоги громадянам цих регіонів відійти від радянських утопічних ідеалів, Західна частина України і Галичина, у тому числі, виступали за незалежну суверенну Україну. Тому, поглиблене дослідження суспільно-політичних процесів на західноукраїнських теренах і,

особливо, в Галичині не втратило своєї актуальності й досі.

В умовах боротьби України за свою незалежність в ХХІ столітті, коли Російська Федерація разом із бойовиками на Південному-сході зазіхає на територіальну цілісність нашої країни, вивчення історичного минулого, може бути надзвичайно корисним сьогодні. У даному огляді зроблено спробу розкрити провідні тенденції вітчизняної історіографії у висвітленні суспільно-політичних процесів на західноукраїнських теренах, особливо, в Галичині в кінці 1980 – на початку 1990-х рр.

Отже, поряд з Українським культурологічним клубом у Києві у 1987 р. було створено, “Товариство Лева” у Львові, “Народний союз сприяння перебудови” в Одесі, “Комітет підтримки перебудови” у Ворошиловграді та ін. Більшість цих організацій засуджували існуючий режим, критикували безгосподарність, створювали позацензурну пресу, організували мітинги, збори, демонстрації [2]. Поступово в надрах неформальних самодіяльних організацій визрівала ідея створення масової громадсько-політичної організації республіканського масштабу. Під час червневих та липневих 1988 р. багатотисячних мітингів у Львові ця ідея отримала масову підтримку. Вже на червень 1989 р. в Україні діяло більш як 47 тис. неформальних об’єднань [2].

Ще однією проблемою, яка гостро стояла в українському суспільстві було мовне питання. Як відомо, українська мова була витіснена з усіх сфер суспільного життя. У 1988 р. книжки, видані українською мовою, склали лише 18% за назвою, а за тиражем – тільки 3% всіх книг, виданих в Україні. Суспільно-політична література, що видавалася в республіці українською мовою, складала 34,7%, російською 60,0%, науково-технічна відповідно 12,8% і 86,0%, художня та навчальна – 38,3 та 40,0%. Таке становище викликало незадоволення громадськості, в різних регіонах України активізувався рух за відродження української мови. Влітку 1988 р. у Львові виникла обласна організація Товариство рідної мови ім. Т. Шевченка [6].

Товариство української мови ім. Т. Шевченка (з осені 1991 р. – Всеукраїнське товариство “Просвіта”) прагнуло залучити до своїх лав увесь спектр українського суспільства. На установчій конференції Товариства в лютому 1989 р. поряд з українцями виступали і представники інших національностей, які також висловилися за розвиток української мови [6]. У зв’язку з цим 28 жовтня 1989 р. було прийнято Закон “Про мови в Українській РСР”. Як вважає, І. Діак цей закон став і одним з найзнаменитіших актів, прийнятих Верховною Радою УРСР 11-го скликання. Ст.2 цього закону вперше проголосувала українську мову в Україні державною. При цьому закон не обмежувався декларацією на кшталт Конституції УРСР, а містив конкретні вимоги щодо запровадження української мови в усіх сферах суспільства, зобов’язував органи влади і посадових осіб забезпечити проведення нею дошкільного виховання, навчання у закладах освіти усіх видів та рівнів, ведення ділової документації в усіх установах, на підприємствах, в органах управління, внутрішніх справ, тощо [1]. Зауважимо, що Закон про

мови хоч і містив значні вимоги до знання української мови, проте в ньому не містилося чітких вимог стосовно вільного володіння українською мовою. У свою чергу знання української мови, особливо у Південно–Східній Україні набуло формального характеру. У такий спосіб Закон не вирішив мовної проблеми в Україні. На тлі соціально–економічних проблем 1990–х рр., питання мови відійшло на другий план, тому на початок ХХІ століття серед проросійських політиків поширювалася думка про другу російську державну мову. Мовне питання набуло спекулятивного характеру деяких політичних сил на виборах, особливо в Південно–східних регіонах.

Особливе місце серед вище згаданих організацій займали неформальні товариства, які чітко визначили своє політичне обличчя, тактику і стратегію. Провідні позиції серед них посідали Український культурологічний клуб, “Товариство Лева”, українознавчий клуб “Спадщина”, студентське об’єднання “Тромеда”. Найпомітнішою серед політичних неформальних організацій була відновлена влітку 1987 р. Українська Гельсінська спілка (УГС), яка взяла на себе роль інтелектуального центру та лідера народної опозиції. Оприлюднена “Декларація принципів” у 1988 р. яка засвідчила, що УГС з правозахисної перетворилася на “типово політичну” організацію. Вона першою в республіці заявила про необхідність побудови самостійної української держави. За її активного сприяння в березні 1989 р. у Львові відбулася перша політична демонстрація і перший за радянських часів політичний страйк. На першотравневу демонстрацію львів’яни уперше в Україні вийшли з синьо–жовтими прапорами [2]. Активність львівського населення пояснювалося стратегічною метою й патріотичними міркуваннями, оскільки під час підготовки до виборів 1990 р. комуністи хоч і протидіяли розвитку демократичних організацій, проте не могли ігнорувати вимог населення, щоб не втратити свій і без того низький авторитет.

У гострі передвиборчі моменти неформальні демократичні організації були безсилими у боротьбі проти комуністичної влади, а тому назріла необхідність утворення організованої народної опозиції, яка б поєднала радикалізм політичних неформалів з масовістю культурно–історичних та екологічних неформальних об’єднань. Уособленням цієї формули став Народний рух України, який виник у 1989 році. Вже на Установчому з’їзді Народного Руху України (НРУ), який відбувся у вересні 1989 р. його делегати репрезентували майже 280 тис. громадян України. В організації офіційно сформувалося дві течії – поміркованата радикальна. Як поміркована (В. Яворівський, І. Драч, Д. Павличко та ін.), так і радикальна (В. Чорновіл, Л. Лук’яненко, М. Горинь та ін.) течії пропонували з’їздові своє бачення політичних цілей організації. Помірковані виступали за незалежну суверенну Україну в межах реформованої союзної федерації, лібералізацію КППС. Радикали наполягали на виході України зі складу СРСР, здобутті незалежності, утвердженні в суспільстві повноцінного політичного плюралізму. Варто зауважити, що вже на з’їзді домінували представники Західної України (до 50%) [2].

На думку авторського колективу видання “Історія України від найдавніших часів до наших днів” Ю.І. Макара, Б.Ф. Білецького, А.П. Коцура та В.П. Коцура найбільшого розвитку суспільно–політичний рух наприкінці ХХ ст. набув саме в Західних регіонах України, де населення [5, с. 249], найбільше зберегло пам’ять про сою давню державницьку традицію. Крім того, на думку авторів, активізації суспільних рухів, зокрема в Галичині, сприяли перші неформальні газети цього регіону “Вільна Україна” та “Поступ”, що видавалися Дрогобичі та Львові [5].

Перебудова та подальша демократизація українського суспільства помітно позначилася на суспільно–політичному русі в Галичині. Навесні 1988 р. на факультеті журналістики Львівського державного університету виникло Студентське братство. Вже на Установчій конференції, що пройшла й травні 1989 р. Студентське братство обрало Раду організації та затвердило Статут. В роботі конференції брали участь секретарі обкому комсомолу, студенти українського походження з Канади [3, с. 540]. Водночас, на думку авторів видання “Національні процеси в Україні: історія і сучасність” І.О. Кресіної та В.Ф. Панібудьласки остаточно група ініціаторів з числа студентів різних вузів згуртувалася під час під час виборчої кампанії народних депутатів СРСР. Водночас, Студентське братство м. Львова увійшло на правах колективного члена в регіональну організацію Руху [3, с. 540–541]. По великому рахунку братство стало регіональним осередком НРУ, активність якого було важко було вгамувати комуністичній владі, яка найбільше боялася позиції студентства. Транслюючи дискримінаційні передачі про опозицію по телебаченню комуністи водночас наголошували, що “не сталося значних змін у свідомості молоді, особливо студентської та учнівської і це слід мати на увазі” [7, арк. 188].

Хоч як би не старалася комуністична влада зупинити демократичний процес та підписати новий союзний договір, зробити це було нереально. Так, 21 вересня 1990 р. на мітингу, скликаному студентським братством м. Львова, було повідомлено, що група львівських студентів вийде на демонстрацію у Києві перед Верховною Радою республіки під лозунгом “Воля – або смерть”, протестуючи проти прийняття нового союзного договору. Поряд з цим Студентське братство м. Львова поставило ряд вимог перед адміністрацією вищих та середніх навчальних закладів, погрожуючи в разі їх невиконання у встановлені строки закликком студентів до проведення страйків у найрадикальніших формах [3, с. 541]. Задля протидії опозиційному руху радянська влада вдалася до розпалювання міжнародної ворожнечі в українському суспільстві. Зокрема, робилися спроби сформувати у громадян південно–східної та центральної України думку про те, що галичани не українці, а спадкоємці поляків і австрійців, котрі знову бажають відвоювати Україну від її “істинних братів–росіян” [7, арк. 187]. 21 січня 1990 р. з нагоди річниці самостійності й соборності України було організовано “людський ланцюг”, що пов’язав Київ зі Львовом та Івано–Франківськом [5, с. 251]. Водночас, цим заходом галичани прагнули спростувати наклеп КППС про так звану ідею створення Галицької автономії [8, арк. 5].

Рух Студентського братства набув широкого розмаху. Вже на середину 90-х рр. ХХ століття Студентські братства існували в Івано-Франківську, Ужгороді та Рівному (студентська спілка “Щире братство”). Досліджуючи національні процеси в Україні дослідники І.О. Кресіна та В.Ф. Панібудьласка приділяють значну увагу саме діяльності Івано-Франківського Студентського братства, яке відрізнялося певною специфікою своєї діяльності та започаткувало відродження Пласту м. Івано-Франківська. Так, серед акцій, що проводило Студентське братство м. Івано-Франківська помітне місце посідає активна участь в передвиборчій кампанії, участь в акції “Дзвін-90” та вечір, присвячений пам’яті УПА, що започаткував ряд заходів, які переросли в День воїнів УПА. Основною метою братства було формування демократичної народної інтелігенції. Водночас, дослідники наголошують на неоднозначному ставленні до братства представників комсомолу [3, с. 541].

Розвиток політичного плюралізму сприяв розгортанню в республіці багатопартійності. Першою формально задекларованою політичною партією стала створена в жовтні 1989 р. у м. Львові Українська національна партія (УНП) на чолі з багаторічним політв’язнем Г. Приходьком. Тривалий час вона була напівлегальною, з початку свого існування не визнавала законів “окупаційної влади” і надалі єдиною серед політичних сил республіки бойкотувала вибори до Верховної Ради [2]. Водночас галицькі опозиціонери у Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях все ж змогли отримати перемогу під час виборів до місцевих Рад 1990 року. За ухвалою демократичної більшості в місцевих органах влади піднято національні прапори над будівлями Рад по всій Галичині, Львівською Ратушею, біля міської Ради Києва та ще кількох містах України [5, с. 250].

Уже в травні 1990 р. виникли сприятливі умови для утворення Соціал-демократичної партії України, яка виступала проти ідей марксизму-ленінізму. Головою ради партії було обрано А. Павлишина з м. Львів, головою правління – А. Носенка з м. Київ, відповідальним секретарем був призначений О. Голод (м. Київ) та ін. Паралельно партія заснувала власну газету “Соціал-демократ України”, редакція якої мала знаходитись у Львові. Водночас, як відзначають І.О. Кресіна та В.Ф. Панібудьласка СДПУ мала найбільшу підтримку саме в західних регіонах України [3, с. 566].

У квітні 1990 р. виникає Всеукраїнське політичне об’єднання Державна Самостійність України (ДСУ) націоналістичного спрямування. На загальних зборах 8 квітня 1990 р. у м. Львові було обговорено і затверджено програму і статут, обрано Головну Раду, яку очолив юрист зі Львова І. Кандиба. Членами Головної Ради обрані колишні політв’язні поети З. Красівський та І. Сенік, журналіст А. Лупиніс та члени проводу ОУН Д. Гусяк та П. Дужий. Вже на вересень 1990 р. у її складі нараховувалося 300 чоловік [3, с. 561]. Як відмічають І.О. Кресіна та В.Ф. Панібудьласка кінцевою метою об’єднання був вихід України з СРСР, побудова Самостійної Соборної Української Держави мирним демократичним шляхом через бойкотування виборів, паралізації діяльності

існуючого уряду і вимога його відставки, створення тимчасового уряду з представників існуючих партій, які стоять на самостійних позиціях. Основною відмінністю цього об’єднання від інших, на думку дослідників, полягало у тому, що воно базувалося на ідеології ОУН [3, с. 562]. Зауважимо, що опозиційні політичні сили Галичини, часто вдавалися до бойкотування виборів через те, що комуністична влада дискредитувала їх діяльність, що у свою чергу негативно відображалось на рейтингах опозиціонерів.

27 травня 1990 р. в м. Івано-Франківську засновано Спілку Незалежної Української Молоді (СНУМ) – молодіжну громадсько-політичну організацію, яка базувалася на кращих засадах українського національно-визвольного руху [3, с. 562–563]. Окрім програмних засад, ухвалених на I Великому Зборі СНУМ 27 травня 1990 р. членам Спілки запропоновані загальні означення, написані Дмитром Корчинським, які по-суті стали тимчасовою платформою організації [3, с. 563]. Поряд із діяльністю національно-патріотичних сил діяла також антиукраїнська пропаганда газет “Молода гвардія”, “Комсомольське знамя”, телепередачі студії “Гарт”, які користувалися популярністю майже серед 70% студентів СНУМу [7, арк. 187].

Значну загрозу для противників реформ становило призначене на 20 серпня 1991 р. підписання нового Союзного Договору, який передбачав федеративні засади державного устрою. У цей час фактично розгорнулася війна між КПУ та НРУ. Момент був переломним і це чудово розуміли протидіючі сили. Виступаючи в ці дні на засіданні Львівської ради обласної організації УРП, Б. Горинь так оцінив його: “Україна може скористатися... ситуацією і стати незалежною”. Демократичним силам вдалося не тільки встояти, а й за підтримки народних мас перемогти заколотників [2].

До посилення демократичних процесів в Україні спонукало й гальмування розвитку економіки. Намагаючись реформувати економіку на червневому 1987 р. пленумі ЦК КПРС, прийнято постанову, суть якої полягала у поєднанні централізованого директивного планування з наданням підприємствам певної свободи. Розширення самостійності основної ланки виробництва знайшло своє відображення у “Законі про державне підприємство”, ухваленому Верховною Радою СРСР 30 червня 1987 р. Підприємства дістали можливість самостійно планувати виробничу діяльність, укладати контракти зі своїми постачальниками і споживачами без посередництва Держплану. Незважаючи на розкріпачення ініціативи і ділової активності колективів підприємств, керівництву республіки так і не вдалося ліквідувати спад виробництва, побороти нестачу товарів, призупинити зростання дефіциту державного бюджету, послабити соціальне напруження [2]. На думку авторського колективу навчального посібника “Історія України від найдавніших часів до наших днів” Ю.І. Макара, Б.Ф. Білецького, А.П. Коцура та В.П. Коцура Україна прагнула політичної свободи, яка не можлива без економічної самостійності. На думку авторів, основні недоліки структури економіки полягали в її архаїчності притаманній для колоніального характеру. Зокрема, в

республіці розвивалися переважно паливні та сировинні галузі, які є водночас трудомісткі та малоприбуткові. А також, Україні нав'язувалося створення понад усяку норму могутніх індустриальних і енергетичних потужностей, підприємств військово-промислового комплексу, що негативно позначилося на екологічній обстановці в республіці [5, с. 254].

Поширенню негативних тенденцій в економіці сприяли організована злочинність, спекуляція, корупція і розкрадання, байдужість самих трудівників [5, с. 255]. Вище згаданим процесам приділяють свою увагу В.С. Кульчицький, М.І. Настюк та Б.Й. Тищик. У посібнику "Історія держави і права України" автори здійснили аналіз процесу суверенізації України. Аналізуючи події в УРСР та порівнюючи розвиток СРСР з провідними державами дослідники вказали на основні недоліки розвитку радянської держави та обґрунтували концепцію європейського розвитку української держави. Водночас, обраний автором, формат наукового дослідження чітко формує загальні уявлення про розвиток та прийняття основних нормативно-правових документів УРСР наприкінці ХХ ст. [4, с. 260–288].

24 серпня 1991 р було прийнято "Акт проголошення незалежності України". Вже на Всеукраїнському референдумі, що відбувся 1 грудня 1991 р., народ України висловився за незалежну державу. Акт проголошення незалежності підтвердили 28,8 млн. громадян, або 90,32% [5, с. 259].

Вже в перші роки незалежності розгорнула свою діяльність низка суспільно-політичних організацій, насамперед, національно-патріотичного спрямування. 16–17 жовтня 1992 р. створено Конгрес Українських Націоналістів, який згодом перетворився на політичну партію [3, с. 636]. Діяльність організації полягала у проведенні політичних інформаційно-пропагандистських акцій. Водночас, Конгрес тісно співпрацював з обласними організаційними осередками Народного Руху, "Державною Самостійністю України", Спілкою української молоді, Українським козацтвом, Українською Студентською Спілкою, Українським національним клубом зі Львова та іншими. З часом Збір Конгресу започаткував проведення, теоретичних конференцій, зокрема у Тернополі було проведено конференцію на тему "Ідеологія українського націоналізму". Поряд з конференціями було організовано регулярні теоретичні вишколи. Так, для галицьких міст було утворено центри у Львові та Луцьку, а для південних областей – у Миколаєві, на яких були прочитані лекції з історії ОУН, питань етногенезу, теорії нації тощо [3, с. 637]. Розвиток українського націоналізму, на думку І.О. Кресіної та В.Ф. Панібудьласки був спрямований на надання українського змісту державному, політичному та духовно-культурному життю незалежної держави; сприяння формуванню національної свідомості; консолідації націоналістичної молоді та інтеграції українського суспільства в єдину українську націю [3, с. 639]. Подібні конференції проводилися представниками Руху та інших неформальних організацій у Львові 15–17 грудня 1989 р., на якій представники "Руху" активно домагалися включити в неї питання про 6 статтю Конституції СРСР,

проведення прямих виборів. Пропонувалося створити незалежних профспілок, провести референдуми про вихід України з СРСР та ін.

Таким чином, суспільно-політичний рух на західноукраїнських теренах, а особливо в Галичині наприкінці 1980–х – початку 1990–х рр. ХХ ст. виступив провісником незалежності України. І хоч, діяльність значної кількості громадсько-політичних організацій наштотувалася на рішучий опір з боку КПРС, яка прагнула зберегти монополію на владу, рух за українську державність набував ще масштабнішого розмаху.

Список використаних джерел

1. Діак І. Українське відродження або нова русифікація III. Сучасне становище української мови: чи є зміни? / І.Діак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dhost.info/newbabilon/ukrvidr/r2_4.html.
2. Історія України. Україна і процес перебудови в СРСР (друга половина 80–х рр. ХХ ст.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://posibnyk.dn.ua/Lekciya8.html>.
3. Кресіна І.О. Національні процеси в Україні: історія і сучасність / І.О. Кресіна, В.Ф. Панібудьласка // Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч.; за ред. В.Ф. Панібудьласки. – К.: Вища шк., 1997. – Ч.2. – 704 с.
4. Кульчицький В.С. Історія держави і права України / С.В. Кульчицький, М.І. Настюк, Б.Й. Тищик. – Львів: Світ, 1996. – 296 с.
5. Макар Ю.І. Історія України від найдавніших часів до наших днів / Ю.І. Макар, Б.Ф. Білецький, А.П. Коцур, В.П. Коцур // Навч. посібник. – Чернівці, 1998. – 336 с.
6. Розгоргання національно-демократичних процесів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrmap.su/uk-uh11/1089.html>.
7. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.32. – Спр.2872. ЦК КПУ. Довідка-прогноз про реакцію населення на дії екстремістських сил у м. Києві, які демонструвались по телебаченню 12 листопада 1990 року. – 12.11.1990.
8. Там само. – Спр.2764. ЦК КПУ. Президії Верховної Ради УРСР, Раді Міністрів УРСР, Великій Раді НРУ, редакціям газет: "Літературна Україна", "Радянська Україна", "Правда України", Сесії обласної Ради народних депутатів. – 18.04.1990.
9. Там само. – Спр.2540. ЦК КПУ. Про суспільно-політичну ситуацію в республіці і про хід виборчої компанії. – 19.12.1989.

References

1. Diyak I. Ukrayins'ke vidrodzhennya abo nova rusyfikatsiya III. Suchasne stanovyshe ukrayins'koyi movy: chy ye zminy? / I.Diyak [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://dhost.info/newbabilon/ukrvidr/r2_4.html.
2. Istoryiya Ukrayiny. Ukrayina i protses perebudovy v SRSR (druha polovyna 80–kh rr. XX st.) [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://posibnyk.dn.ua/Lekciya8.html>.
3. Kresina I.O. Natsional'ni protsesy v Ukrayini: istoriya i suchasnist' / I.O. Kresina, V.F. Panibud'laska // Dokumenty i materialy. Dovidnyk. U 2 ch.; za red. V.F. Panibud'lasky. – K.: Vyshcha shk., 1997. – Ch.2. – 704 s.
4. Kul'chyts'kyu V.S. Istoryiya derzhavy i prava Ukrayiny / S.V. Kul'chyts'kyu, M.I. Nastyuk, B.Y. Tyshchik. – L'viv: Svit, 1996. – 296 s.
5. Makar Yu.I. Istoryiya Ukrayiny vid naydavnishykh chasiv do nashykh dnyv / Yu.I. Makar, B.F. Bilets'kyu, A.P. Kotsur, V.P. Kotsur // Navch. posibnyk. – Chernivtsi, 1998. – 336 s.
6. Rozhortannya natsional'no-demokratychnykh protsesiv v Ukrayini [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrmap.su/uk-uh11/1089.html>.
7. TsDAHO. – F.1. – Op.32. – Spr.2872. TsK KPU. Dovidka-prohnoz pro reaktsiyu naseleण्या na diyi ekstremists'kykh syl u m. Kyievi, yaki demonstrovallys' po telebachennyu 12 lystopada 1990 roku. – 12.11.1990.
8. Tam samo. – Spr.2764. TsK KPU. Prezydiyi Verkhovnoyi Rady URSR, Rady Ministriv URSR, Velykiy Radi NRU, redaktsiyam hazet: "Literaturna Ukrayina", "Radyans'ka Ukrayina", "Pravda Ukrayiny", Sesiyyi oblasnoyi Rady narodnykh deputativ. – 18.04.1990.
9. Tam samo. – Spr.2540. TsK KPU. Pro suspil'no-politychnu sytuatsiyu v respubliitsi i pro khid vyborchoyi kompaniyi. –

19.12.1989.

Kotsur V. V., Candidate of Political Sciences, Research Scientist of the Department of National Minorities of I. F. Kurasa Institute of Political and Ethno-National Research of the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Socio-political life in Halychyna in the late '80-s and early '90-s of the 20th century: historiography

Some peculiarities of socio-political life and movements arose in Halychyna in the late 20th century and their influences on the process of Ukraine sovereignization are covered in this article.

Keywords: Halychyna, reorganizing, socio-political life, NMU, political parties, public organizations, Lviv, patriotism, nationalism.

Котур В. В., кандидат политических наук, научный сотрудник отдела национальных меньшинств, Институт политических и этнонациональных исследований им. И. Ф. Кураца НАН Украины (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Общественно-политическая жизнь Галичины в конце 80-х – начала 90-х гг. XX века: историография

Рассмотрены особенности общественно-политической жизни и общественно-политических движений Галичины в конце XX века и их влияние на процессы суверенизации Украины.

Ключевые слова: Галичина, перестройка, общественно-политическая жизнь, НРУ, политические партии, общественные организации, Львов, патриотизм, национализм.

* * *

УДК 327

Полякова М. Є.

аспірантка, Чорноморський державний університет
ім. Петра Могили (Україна, Миколаїв),
gileya.org.ua@gmail.com

УКРАЇНСЬКО-КАЗАХСТАНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ФАКТОР ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ 2014 РОКУ

Загострення політичної кризи в Україні в 2014 році безумовно вплинуло на її міждержавні відносини з багатьма країнами світу. З огляду на значну активізацію політичного діалогу і як наслідок поглиблення економічної співпраці з Казахстаном у добу президентства В. Януковича, важливо оцінити як події українського "майдану", анексія Росією півострова Крим і війна на Сході нашої держави змінили ці відносини.

Ключові слова: політична криза в Україні, українсько-казахстанське співробітництво, економічна співпраця, політичний діалог.

Мета статті: визначити вплив сучасної політичної кризи в Україні на розвиток її відносин з Казахстаном.

Відповідно автор ставить перед собою наступні завдання: Ізвернувшись до історії відносин двох держав виявити позицію Казахстану відносно європейського вектору зовнішньої політики України; визначити ставлення керівництва Казахстану до політичної кризи в Україні, анексії Росією півострова Крим та втручання РФ у внутрішні справи України; сформулювати перспективні напрями подальшої співпраці.

Тема, запропонована автором раніше не вивчалась ані вітчизняними ані зарубіжними науковцями. Проте при її дослідженні ми зверталися до історії співробітництва України з Казахстаном. Тому зазначимо, що політичні аспекти відносин двох держав висвітлені у роботах Р. Джангужина, М. Дорошко, А. Жумабаєва, В. Лажніка, Л. Чекаленко, С. Селівона і деяких інших українських та казахських науковців [1].

Становлення та розвиток відносин між Україною та Казахстаном у пострадянський період відбувалось в складних умовах. Обидві країни зіштовхнулись з проблемами в політичній системі та національній

економіці, мали в цей же час визначитись із концепцією розвитку своєї зовнішньої політики аби найскоріше стати повноправними акторами міжнародного життя. Обидві розташовані у так званих буферних зонах: Україна між Росією та інтегрованою Західною Європою, Казахстан – між Росією, Китаєм та ісламським світом. Тому для нашої держави налагодження політичного діалогу з Казахстаном мало важливе значення. Серед факторів, що сприяли розвитку відносин можна виокремити: зацікавленість України у входження в геополітичні та гео економічні процеси, що відбуваються в регіоні ЦА, де Казахстан є регіональним лідером та необхідність співпраці в енергетичній галузі. В свою чергу для Казахстану – Україна шлях до європейських ринків, що є головною ціллю у двосторонньому співробітництві. Аналіз зовнішньополітичних ініціатив керівництва обох держав у зазначений період, дає змогу виявити спільну тенденцію на економізацію своєї зовнішньої політики, що яскраво простежується у відносинах між ними.

До того ж близькість історичних долей здавна пов'язує наші народи. У важкі часи становлення демократичної держави як для України так і для Казахстану, їм обом вдалося встановити добру традицію майже щорічного проведення зустрічей на найвищому рівні, де йде обговорення з широкого кола питань міжнародних та двосторонніх відносин. За весь період співпраці було підписано низку важливих документів, серед них ті, що і донині регулюють відносини між обома державами: "Договір про дружбу і співробітництво між Україною та Республікою Казахстан" (1994) [2], "Договір про економічне співробітництво на 1999–2009 роки" (1999) [3]. Окрім контактів під час візитів співробітництво продовжується на різних міжнародних форумах, самітах, зокрема під егідою ООН, в рамках СНД та ОБСЄ, НВЗДА.

Не викликає сумнівів, що для України основним зовнішньополітичним завданням в новому часі стало відродження своєї європейської ідентичності, що перш за все, означало пріоритетність інтеграції в європейські структури, в Європейський Союз зокрема. Але звертаючись до історії відносин двох держав, стає зрозумілим, що це зовсім не означало згортання або послаблення традиційних політичних, торгово-економічних зв'язків з країнами СНД. Україна завжди розглядала українсько-казахстанські відносини як важливий напрямок своєї зовнішньої політики. Адже обидві країни проводять активну політику на міжнародній арені, спрямовану на укріплення миру, стабільності і безпеки, встановленню клімату довіри та взаєморозуміння між усіма державами.

Так виглядають українсько-казахські відносини коли мова йде про двостороннє співробітництво, де не зачіпаються інтереси інших держав, передусім сусідньої їм обом Росії. Але в сучасному глобалізованому світі, де кожна країна тяжіє до інтеграції у світове економічне чи політичне середовище, таких сфер залишається з кожним роком все менше. Вітчизняні дослідники не раз зверталися до теми "російського фактору" в українсько-казахських відносинах. Раніше цей аспект найчастіше простежувався в галузі економічного співробітництва, передусім коли мова йшла про